

[Augspach](#)

Portrety niepospolitych medyków - Alfred Augspach

Wspomnianą inwestycję niemal w całości sfinansowali miejscowi przemysłowcy, co najlepiej świadczy o potrzebie uruchomienia takiej placówki, ale i chwalebnej raczej roli przedstawianych nierzadko w historiografii jako krwiożerczych i okrutnych fabrykantów. Mimo uruchomienia szpitala, jeszcze przez wiele lat będzie się on borykać z problemami finansowymi. Brakowało też medyków – po zakończeniu pierwszej wojny światowej w Tomaszowie pracowało tylko pięciu lekarzy. Sytuacja odmieni się radykalnie, gdy w 1919 r. dyrektorem szpitala zostaje tomaszowianin doktor Alfred Augspach. W połowie 1930 r. w mieście jest już czternastu lekarzy, dziewięciu dentystów, ośmiu felczerów i czternaście akuszerki. Doktor kieruje szpitalem do wybuchu drugiej wojny światowej, a i później odgrywa znaczącą rolę w tym nadpilicznym mieście, zyskując nie tylko sławę jako znakomity chirurg, ale i człowiek wrażliwy na problemy społeczne. Kim był doktor A. Augspach, czym zaskarbił sobie uznanie i wdzięczność mieszkańców?

Alfred Wilhelm Edward Augspach przyszedł na świat 7 lipca 1879 r. w Tomaszowie w rodzinie miejscowego przemysłowca i członka Podatkowego Kolegium Rawsko-Brzezińskiego. Dziadek przyszłego medyka przybył do Tomaszowa w 1827 r. z Zielonej Góry (Grinbergu) i przy ulicy św. Antoniego 22 wytwarza kadzie oraz beczki potrzebne szczególnie w przemysłowych farbiarniach. Jest wyśmienitym fachowcem, o czym świadczy m.in. srebrny medal przyznany na wystawie w Łowiczu „za wzorowo wykonaną kufę zlewną”. To powód do dumy dla całej rodziny.

Wnuk pierwsze wykształcenie zdobywa w domu, potem wyjeżdża do gimnazjum w Kielcach, a następnie na studia na Wydziale Lekarskim Uniwersytetu Moskiewskiego. W 1903 r. otrzymuje dyplom lekarski i przez dwa lata pracuje w szpitalu św. Katarzyny w Moskwie, poznając w praktyce funkcjonowanie carskiej służby zdrowia. Ówczesnym zwyczajem wyjeżdża w celach naukowych do Berlina, Paryża i Wiednia, by odbyć staż w renomowanych klinikach. To nie tylko otarcie się o wielki świat, ale i poznanie wielu znakomych europejskich medyków. Po powrocie do Tomaszowa Augspach pracuje jako chirurg w Ubezpieczalni Społecznej.

Gdy wybuchła pierwsza wojna światowa, jako poddany cara wcielony zostaje do jego armii. Pełni obowiązki wojskowego medyka do 1918 r. Po powrocie do odrodzonej już Polski (1919) trafia do Wojska Polskiego. W 1920 r. kapitan A. Augspach jest ordynatorem w wojskowych szpitalach w Łowiczu, Włocławku i Skierniewicach. Po zwycięskiej wojnie

polsko-sowieckiej przechodzi do rezerwy. W 1920 r. zawiera związek małżeński z tomaszowianką Martą Kramm. W roku następnym na świat przychodzi syna Aleksander, a dwa lata później – córka Felicja, nazywana Litką, późniejsza żona Oskara Langego.

Powrót do szpitala w Tomaszowie wiąże się z wieloma dodatkowymi obowiązkami. W szpitalu nie ma prądu, telefonu, brakuje sprzętu medycznego. Doktor energicznie zabiera się do unowocześnienia i rozbudowy placówki, co udaje mu się dzięki zdolnościom organizacyjnym i wsparciu wielu tomaszowian. To jedna sfera medycznej działalności Doktora. Jednocześnie przygotowuje liczne publikacje naukowe dotyczące chirurgii grubych jelit i drukuje je w fachowej prasie nie tylko krajowej, ale i niemieckiej oraz rosyjskiej. Działa też społecznie jako członek Naczelnej Izby Lekarskiej RP i prezes tomaszowskiego oddziału Związku Lekarzy Polskich. Wspiera też wiele inicjatyw społecznych zarówno krajowych, jak i lokalnych, m.in. przesyłając środki na budowę Muzeum Narodowego w Krakowie. Znany jest także z tego, że pomaga najuboższym tomaszowianom, udzielając im bezpłatnej pomocy lekarskiej. Szczególnie wiele zawdzięcza mu biedota żydowska.

Wybuch wojny to dla medyka kolejny wielki życiowy egzamin. Miasto jest bombardowane przez niemieckie lotnictwo, przez Tomaszów przetacza się olbrzymia grupa wojska, uciekinierów. Okazuje się, że we wrześniu 1939 r. Doktor jest jedynym medykiem w mieście. Do pomocy angażuje personel szpitala, PCK i harcerzy, by nieść pomoc ofiarom bombardowania i rannym żołnierzom. Potem ratuje ludność żydowską umieszczoną w getcie, ubolewając z powodu bezradności i bezsilności. Pomaga też podziemi, m.in. tworząc szpital polowy, przekazując leki i lecząc rannych partyzantów. Jego syn Aleksander, późniejszy szef Wojskowego Ośrodka Farmacji i Techniki Medycznej w Celestynowie i dowódca Centralnej Składnicy Medycznej LWP, w trudnych wojennych czasach też wspiera hubalczyków, walczy w szeregach ZWZ-AK.

Po zakończeniu wojny A. Augspach nadal leczy tomaszowian, co jest wyrazem szacunku i zaufania do medyka. W 1952 r. zostaje uhonorowany Srebrnym Krzyżem Zasługi. Pracuje do ostatnich chwil życia. Umiera w 1955 r. Jak przystało na medyka z prawdziwego zdarzenia, w testamencie swoje ciało przekazuje Akademii Medycznej, by służyło nauce. Prochy Doktora złożone zostają w rodzinnym grobie na cmentarzu ewangelicko-augsburskim w Tomaszowie Mazowieckim.

Mieszkańcy rodzinnego miasta pamiętają o zasługach Doktora. W 2018 r. w stulecie odzyskania przez Polskę niepodległości jednemu z zasadzonych stu pamiątkowych dębów nadano jego imię.

Ryszard Poradowski

